

GFG a Centrális Er?térben 2.: A harmadik pólus

2014 szeptember 29. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A centrális er?tér kiépülése és megszilárdulása szükségképpen olyan kérdések napirendre t?zését is maga után vonja, amelyek megválaszolásához a kétpólusú er?térben egymással küzd? politikai er?knek nem volt elég bátorsága.

A tét

Van itt egy tét.

A centrális er?tér kiépülése és megszilárdulása szükségképpen olyan kérdések napirendre t?zését is maga után vonja, amelyek megválaszolásához a kétpólusú er?térbben egymással küzd? politikai er?knek nem volt elég bátorsága.

A bal- és a jobboldalon kívül, felül elhelyezked? úgynevezett harmadik pólus komolyan vétele egészen új megvilágításba helyezheti az elkövetkezend? évek és évtizedek választásainak tétjét.

A tét az, hogy vajon a centrális er?tér létrejötte milyen következményekkel jár a harmadik pólusra nézve. Röviden: kié a hatalom?

A probléma

A harmadik pólus problémája az oligarchia-kérdés alete, s mint ilyen, globális jelent?ség?. A politikai eliten kívül, felül álló gazdasági érdekkörök politikai befolyása nemcsak Kelet-Európa vagy Latin-Amerika problémája. A nyugati liberális demokráciák számára is f? kérdés, hogyan szorítható vissza a demokratikus versenyt felülíró üzletemberek hatalma.

Az oligarchia-kérdésnek kiterjedt irodalma van a kortárs politikatudományban. Bár maga a probléma nem újkelet?, mégis els?sorban a posztkommunista átmenet kérdésével és els?sorban Kelet-Európával (Oroszország, Ukrajna) hozzák összefüggésbe. Ugyanakkor a közepesen fejlett társadalmak jellegzetes problémájának, valamint Latin-Amerika gazdasági-politikai tünetének is tekintik.

A tranzitológia irodalma els?sorban a tulajdonjogok kapcsán értelmezi a jelenséget: az oligarchák a politikát eszközként használják arra, hogy bebiztosítsák a politikai er? nélkül egyébként ingatag és bizonytalan tulajdonjogaikat. A politikát tehát üzleti érdekeik szolgálatába állítják. Az oligarchák léte egyébként nem mindig és nem feltétlenül negatív. A posztkommunista társadalmakban, különösen az átmenet idején, kifejezetten produktív tudnak lenni, el? tudják segíteni a gazdaság beindulását. Ugyanakkor az is igaz, ahogy azt Daren Acemoglu, amerikai közgazdász-politológus mondja, hogy kés?bb éppen monopolisztikus hatalmuknál fogva nagy társadalmi költségekkel járnak. Az oligarchiák ugyanis gazdasági hatalmukat politikai hatalommá alakítják, hogy tovább növeljék monopolisztikus befolyásukat.

Ennek a következménye lehet az úgynevezett látszatedemokráciák kialakulása. Ivan Krastev, bolgár politikatudós Oroszország és Venezuela példáján mutatja ki, hogy ezekben a politikai rendszerekben a demokratikus intézmények csak arra szolgálnak, hogy hatalomban tartsák a hatalomban lév?ket, a demokratikus intézmények

paravánként szolgálnak az érdekek elrejtéséhez.

Hogy mennyire globális probléma az oligarchikus m?ködés, arra többek között Anders Aslund, svéd közgazdász is rávilágít. Aslund Oroszországot, Ukrajnát és az Amerikai Egyesült Államokat vizsgálva a „politikai javakkal” való visszaélés különböz?i eseteir?l beszél, az elnök döntéseinek megvásárlásán keresztül a törvényhozás befolyásolásán át, egészen a médiabirodalmak manipulatív jelleg? nyomásgyakorlásáig. Aslund nem kevesebbet állít, minthogy a világ legtöbb országa oligarchikus. A probléma nem az oligarchák létezésében van tehát, hanem abban, amikor kevés oligarcha kezén nagy tulajdonrészek halmozódnak fel, vagyis ha koncentrálnak a tulajdon.

A nemzetközi elemzések összességében arról szólnak, hogy az (1) oligarchák gazdasági-pénzügyi hatalmukat közvetve, vagy közvetlenül politikai hatalommá alakítják, hogy tovább növeljék monopolisztikus hatalmukat. (2) Mindezt alapvet?en láthatatlanul teszik, így kivonják magukat a politikai verseny kontrollmechanizmusai alól. (3) Ezzel egyúttal kibújnak a választói akarat felhatalmazó és elszámoltató funkciója alól is. (4) A demokratikus intézményeket eszközként használják, hogy legitimáló funkciójuk révén – például választások – hatalomban tartsák saját érdekeik érvényesít?it. (5) Ezáltal magára a demokráciára, a demokratikus intézményekre azok tudatos „félrehasználása” révén jelentenek veszélyt.

A modern parlamentáris demokráciákat nem els?sorban „kívülr?!” (weimarizálódás, autoriter tendenciák), hanem „belülr?!” fenyegeti veszély: a választási versenyt megkerül?, az elszámoltatás és felel?sség alól kibújó üzletemberek láthatatlan „politikai családja”, amely rövid távú üzleti érdekeit érvényesítve írhatja felül a választói akaratot.

Következtetések

Amíg kétpólusú a politikai er?ter, addig a harmadik pólusé a hatalom. A harmadik pólus képvisel?i személyes gazdasági és így hatalmi pozíciójuknál fogva, saját anyagi érdekeiket követve mintegy „kívülr?!” nyúlhatnak bele a politikai folyamatba, esélyt teremtve saját maguknak, hogy gazdasági el?nyök megszerzéséért cserébe akár az egyik, akár a másik pólust segíthetik kormányzati pozícióba.

Így a jobb- és baloldali hatalmi építkezésével egyaránt konfliktusos a harmadik pólus léte. A harmadik pólus képvisel?i veszélyforrást jelentenek mindkét oldalra nézve, mert befektet?i mozgásaikkal, „piaci” magatartásukkal, finanszírozói szándékaikkal hozzájárulhatnak akár az egyik, akár a másik oldal hatalmpolitikai rendszerének megszilárdításához vagy restaurációjához, illetve új politikai alakulatok megjelenéséhez és azok feler?sítéséhez – akár a választói akarat ellenében is.

S itt érintkezik a hatalmpolitikai dimenzió a választói felhatalmazás kérdésével. Az oligarchákkal nem az a baj, hogy oligarchák. Az a baj velük, hogy (hatalmi) igényeik konfliktusosak mind a választói felhatalmazással, mind a választott politikusok autonómiaigényével. A választói felhatalmazást megkerülik, a politikai döntéshozatalt csapdába ejtik. Övék a hatalom.

A centrális er?ter kiépülése és megszilárdulása ezzel szemben a harmadik pólusra nézve jelent veszélyforrást. A centrális er?ter éppen arról szól, hogy a centrális politikai elité a hatalom. Mivel csak egy pólus van, ezért a harmadik pólus alkupozíciója is gyengül.

S itt érintkezik a hatalmpolitikai dimenzió a választói felhatalmazás kérdésével. Ha a politikai elit a leger?sebb, a gazdasági és pénzügyi érdekcsoportok nem írhatják felül a választott politikusok autonóm döntéseit és a választópolgárok felé történ? elszámoltathatóságukat.

A centrális er?ter nem gyengíti, hanem er?síti a demokráciát. Más szavakkal: nem a centrális er?ter, hanem a harmadik pólus jelent veszélyt a demokratikus intézmények méltóságára.

<http://gfg.blog.hu/> - G.Fodor Gábor

G. Fodor Gábor Századvég Stratégiai Igazgató - Nem elemz? vagyok, hanem politikai gondolkodó. Ennek a szerepnek van hagyománya és el?képe, de nincs kortárs kontextusa. Az a cél, hogy legyen.

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát,

a következ? címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu]]>

Ajánló